

3

אבל הלא הנכון למי הפשט זה שכתוב ימסעם
כורש ודריוש וארתחשסתא מלך פרס שלשה מלכים היו והרי הוא כמו שאמר מלכי פרס כי כל אחד מהם
היה מלך פרס והשנים הראשונים היוזכרו לענין בנין הבית שכורש היה המתחיל ודריוש היה המשלים
וסבך להם ארתחשסתא המלך האחרון שאף הוא בנה הופות ירושלים כמו שמפורש בדברי נחמיה
ובבולן נהקייפה נבואת ישעיה שכתוב ובנו בני נצר הופותך ומלכיהם ישרתנך ואין זה ארתחשסתא
הראשון שצוה לבסל מלאכת בית המקדש למיכך סמכן הכתוב לשלשה מלכים הללו והוכיח בזה אתר
זה להוכיח שבחן וזכותן :

גריס לוינס ליסעל וק' ע:

1058 - 1067

1

המלך	שנות מלכותו	עזרא פרק ד', פסוקים	הערות
כורש (כנבוזי בן כורש)	9 שנים	א"ה	אינו נזכר בתנ"ך.
דריוש (הראשון)	7 שנים	ד"ה, כד	
אחשורוש	35 שנה	ו	מגילת-אסתר - נס פורים
ארתחשסתא	20 שנה	זכג	
	40 שנה		

2

הנא הוא כורש.
הוא דריוש הוא ארתחשסתא כורש שמלך כשר היה ארתחשסתא על שם
מלכותו ומה שבו דריוש שמו

ל' ע:

כורש מלך כשר היה כו' - ממלות הפוכות כשנ כנס שמהלם שלמה וארתחשסתא על שם
מלכותו דהיינו שם סמדיים ונסיפ' דהא קטא מלך פרס על שם האומה כדאמרינן בפ"ק דיומא ח"כ
ס' :

מגילת אסתר

4

ד"ל סיבנה נכמים כענין שנאמר ועמדו זרים ורעו לאנכס וגו'. ואי משום לא לכם ולנו לבנות בית אללהנו (כשקלים פ"א מ"ה). היינו
צבונים משלהם. מדע דהרי שלמה במע"ה, זיקש מחירם שישלח מעבדיו לסייעו צבניין הבית. ואשיג נכרי אסור לכנוס אפילו לחיל,
והוא מי מעלות (כפ"ק דגליל), והרי מעלות לאורייתא הן (כיומא דמ"ד כ'), ואף דהשחא חרב המקדש, הרי קדושת המקדש קדשה
לע"ל (כרמ"ס פ"ו מנחיה). דיתא דהרי להראב"ד (כפ"ו מנחיה) קדושת חיל שאין נכרי נכנס לשם הוא מדרבנן.

אמאן מלך וי א"ה מלך

ח. כבש היו בונין מהר הבית להר המשחה שעליו היו מוציאין פרה
אדומה, וכבש שמדוציאין עליו שעור המשתלח, ושניהם נעשין משירו
הלשכה. וכן מזבח העולה וההיכל והעזרות נעשין משירי הלשכה.
אמת המים שבירושלים וחומת ירושלים וכל מגדלותיה וכל צרכי
העיר באין משירי הלשכה. ועובד כוכבים שהתנדב מעות לדברים
האלו או לעשות עמהם בחנם אין מקבלין ממנו ואפילו גר תושב,
שנאמר לא לכם ולנו לבנות וגו' (שירא ד.ג), ונאמר ולכם אין חלק וגו'
(נחמיה ב. כ).

מגילת אסתר

והנה

פרס שנבוא לבאר הענין הבא, אציע הקדמה אחת, כי יפלא מאד, אחר שכורש זה בעצמו נתן דת לבנותו, ואמר שה' פקד
ליו לבנות לו בית, אך בימים מועטים החזיר את הדת ובטל הבנין, וידענו כי בדתי פרס ומדי כל כתב אשר נכתב בשם
...מלך לא יכול המלך לבטלו בשום אופן כמבואר בענין דניאל (ובדניאל) ובענין אחשורוש שלא יכול לבטל את כתב הדת אף שנכתב
בטעות כמו שבארנו בפ' מגלת אסתר, וזאת שנית שהם כתבו שהיהודים בונים ומבצרים חומות ירושלים וזה היה שקר
גמור שלא בנו רק את הבית, והחומה לא נבנה עד ימי ארתחשסתא שנתן לזה רשות מיוחד, ואיזה מרד יכול להתקומם ע"י
בנין הבית אחר שאין להם עיר בצורה להשגב בה, והבית נבנה מעץ ומאבן שיוכל לשרפו בקל אם ימרו את פקודתו כמו
שיתבאר בס' ו', ואיך הטה אוניו לדברי שקר ואיך ערבו את לבבם לדבר שקר, ע"פ השאלות האלה יאיר לנו אור בפ'י
הכתובים האלה, שבאמת נע"ל בזה מרמה גדולה, ועל ידי
שוהר ממון שנתנו צרי יהודה שכרו יועצים והצליח
מרמה בידם, כי זאת ידעו שלבטל את בנין הבית הוא הבר
שאי אפשר כפו חקי פרס ומדי שכתב אשר נכתב בשם המלך

אין להשיב, וגם שלא יכלו להלשין ע"י, באשר בבנין בית אלהים אין השש מרד אחרי שחומת ירושלים מפורצת, וגם
שיכתבו שקרים אל המלך שהיהודים עברו פקודתו, ותחת שייבנו את הבית הם בונים בחומת העיר, התייראו פן יודע למלך
ששקר דברו ויחייבו ראשם למלך, והיה עצתם באופן זה, כי באשר מלכות פרס היתה מלכות גדולה ורחבה והיו תחתיה
עמים שונים מדברים כ"א בלשונם, היה החק שכל מי שירצה לכתוב אל המלך היה כותב בלשונם ובכתבו, כמ"ש להיות כל
איש שורר בביתו ומדבר כלשון עמו, והיו בכל מדינה שני שרים ממונים מן המלך לקבל את המכתבים שיכתבו בלשון
המדינה אשר המה בה ולהעתיק אותם בלשון ובכתב פרס ולשלחם אל המלך, וכן תשובת המלך היה מגיע בלשון וכתב פרס אל
שני המעתיקים האלה, והם העתיקו הדברים אל לשון המדינה ומוסרים התשובה המועתקת אל הכותבים, ועל מדינת
סוריא היו שם השרים האלה, רחום בעל טעם הוא היה המעתיק מלשון אל לשון, ושמי היה הסופר ומעתיק הכתב לכתב
פרס, ובסוריא היה כתבם ולשונם ארמית, לכן הכותבים שהיו שלשה אנשים ששמן כשלם מתרדת טבאל, ושאר
כנותיו היינו הכבדים וסייעתיו, כתבו על ארתחשסתא מלך פרס, וכתב הנשתן היינו שהיה צריך להעתיקו ולהשוות
ההעתיקה שיהיה שוה אל הכתב שנעתק ממנו, היה כתוב ארמית ומתורגם ארמית שהיה כתב ארמי ולשון ארמי, והם
נסרו הכתב הזה הערוך אל המלך, לרחום בעל טעם ושמי ספרא שהם יעתיקו אותו לכתב ולשון פרסי:

מגילת אסתר